

Specialpedagogiska
skolmyndigheten

Slutrapport Hörsel-dövforum i Stockholms län

Hörsel-dövforum

är ett samarbete mellan Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) och Stockholms läns landsting. Samverkan sker mellan SPSM i östra regionen och Hörselhabiliteringen Barn och Ungdom Karolinska Universitetssjukhuset.

Carin Norman
Samordnare, Hörsel-dövforum
Januari 2011

Innehåll

Inledning	3
Hörsel- dövforums verksamhet	3
Vad visade kartläggningen?	3
Vad har hänt efter kartläggningen?	4
Rutiner för samverkan ger tydligare ansvarsfördelning	4
Nya arbetssätt och arbetsformer	4
Bättre förutsättningar för informations- och erfarenhetsutbyte	5
Effektiv samordning kring gemensamma aktiviteter	5
Referensgrupp viktig del i arbetet	5
Förslag på utvecklingsområden	6
Andra frågor för framtiden	6

Inledning

Denna rapport är en slutredovisning av Hörsel-dövforums försöksverksamhet i Stockholms län som har pågått från september 2009 till december 2010. Ännu återstår mycket arbete att göra inom ramen för Hörsel-dövforum, varför verksamheten förlängs ytterligare ett år. Bland annat behöver flera påbörjade verksamheter vidareutvecklas och andra behöver integreras i de arbetsrutiner som redan finns inom stat, kommun och landsting. Rapporten redovisar den kunskap och erfarenhet Hörsel-dövforum fått hittills. Förslag på utvecklingsområden i det fortsatta arbetet redovisas i slutet av rapporten.

Hörsel- dövforums verksamhet

Hörsel-dövforum är ett samarbete mellan Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) och Stockholms läns landsting som bedrivits på försök under drygt ett års tid. SPSM samverkar genom uppdraget att ge stöd till skolhuvudmän i östra regionen med Hörselhabiliteringen Barn och Ungdom Karolinska Universitetssjukhuset. Syftet med verksamheten är att utveckla samarbete och arbetssätt mellan parterna för att stödet till barn och elever med hörselnedsättning, döva barn, föräldrar och personal på förskola och skola ska bli tydligare och mer effektivt.

Avgörande för att samverka mellan stat, kommun och landsting fungerar är att det finns struktur för informationsflödet till och inom kommunerna. Förutsättningarna för att barn och personal i förskola och elever och personal i skolan ska få det stöd de behöver är att kommunerna har en organisation och plan för sitt stöd.

Vad visade kartläggningen?

För att få en samlad bild av hur barn och elever är fördelade i länets kommuner gjordes en kartläggning 2009-2010. Kartläggningen visar att det saknas hörselpedagogisk kompetens i kommunerna. Endast 14 av 26 kommuner hade i slutet av 2010 hörselpedagogisk kompetens. Stödet från och omfattningen av den hörselpedagogiska kompetens som finns, varierar också stort mellan kommunerna. Det är oklart vilka barn och elever som får hörselpedagogiskt stöd, vilka behov som styr, vem som avgör vilka som får stöd och hur stödet ser ut.

Kartläggningen pekar på att fler barn i förskoleåldern väljer att gå i kommunal och fristående förskola istället för i särskilt hörselanpassad förskola. Det kan betyda att fler barn också kommer att välja kommunal och fristående skola, vilket i sin tur ställer högre krav på kommunerna i framtiden. Kommunerna behöver bygga upp sin hörselpedagogiska kompetens, alternativt säkra kompetensen där pensionsavgångar gör att de förlorar den kompetens de har idag.

Kartläggningen visar också att det finns ett stort behov av kompetensutveckling inom verksamhetsområdet bland andra yrkesgrupper i kommunerna, för att de ska kunna organisera sitt stöd så att alla får det stöd de behöver. Rektorer, skolsköterskor och samordnare i kommunerna är exempel på yrkesgrupper som är i stort behov av kompetensutveckling.

Vad har hänt efter kartläggningen?

I flera kommuner har frågan kring det hörselpedagogiska stödet lyfts internt utifrån kartläggningen som redovisades våren 2010. Medvetenheten om skolsituationen för barn och elever med hörselnedsättning har ökat i flera kommuner. Fyra kommuner har efterfrågat dialog med Hörsel-dövforum kring hur man kan bygga upp stöd och kompetens i sin kommun. Det här arbetet har påbörjats. Bland annat har en hörselpedagog i en av kommunerna fått ansvaret att ge den egna kommunens personal baskompetens inom området, vilket sker i samverkan med SPSM och Hörselhabiliteringen.

En effekt av att kartläggningen lyfts i kommunerna och att frågan om det hörselpedagogiska stödet därmed har hamnat på dagordningen är att ansökningarna till SPSM:s hörselkurser för de som möter elever med hörselnedsättning har ökat markant. SPSM har erbjudit alla 140 deltagare som inte fick plats på höstens baskurser extrainsatta kurstillfällen.

Utifrån ett uttalat behov av fortbildning inom hörsel/dövområdet för kommunala hörselpedagoger, specialpedagoger inom Hörselhabiliteringen och SPSM:s rådgivare har Hörsel-dövforum genomfört en riktad kurs på fyra eftermiddagar kring temat "Att höra i skolan - pedagogik och teknik".

Flera intresseorganisationer har visat intresse för kartläggningen och efterfrågat information och dialog vid olika möten och ett antal artiklar har publicerats i fackpressen. Information om Hörsel-dövforums verksamhet har också efterfrågats av hörselhabiliteringschefer ute i landet och från den Statliga utredningen "Flexibel utbildning för elever som tillhör specialskolans målgrupp".

Rutiner för samverkan ger tydligare ansvarsfördelning

Hörsel-dövforum har i dialog med parterna tydliggjort de olika roller och uppdrag som finns. Samverkansrutiner mellan stat, kommun och landsting har utvecklats och blivit tydligare. Dessutom har flera områden identifierats där samverkansrutiner behöver utvecklas. Det gäller speciellt där verksamheternas uppdrag tangerar varandra, som till exempel stödet till personal i förskola och skola. Genom dialog med Hörselhabiliteringens specialpedagoger, kommunernas hörselpedagoger och SPSM:s rådgivare har de som arbetar i respektive verksamhet fått en klarare bild av varandras uppdrag och utifrån det kunnat skapa tydliga rutiner för samverkan.

För att underlätta samverkan har Hörsel-dövforum samlat och listat kontaktuppgifter och ansvarsområden för länets kommunala hörselpedagoger, Hörselhabiliteringens specialpedagoger och SPSM:s rådgivare. Informationsblad över flera kommuns hörselpedagogiska stöd, håller dessutom på att tas fram för föräldrar och pedagoger.

Nya arbetssätt och arbetsformer

Genom att pröva olika arbetssätt beroende på aktivitet och samverkanspart, har Hörsel-dövforum utvecklat olika modeller för samverkan. Dessa underlättar samarbetet och i förlängningen skapar de också tydlighet och trygghet för föräldrar som har ett barn med hörselnedsättning eller dövt barn samt för personal på förskola och skola i kommunerna.

I Nacka och Botkyrka kommun till exempel är SPSM och Hörselhabiliteringen samverkansparter tillsammans med kommunens hörselpedagog i en fortbildningsinsats för kommunens pedagoger som har barn och elever med hörselnedsättning. I Sollentuna, som saknar hörselpedagogisk kompetens, ger SPSM och Hörselhabiliteringen en liknande fortbildningsinsats för kommunens samtliga specialpedagoger.

Bättre förutsättningar för informations- och erfarenhetsutbyte

Hörsel-dövforum sprider information genom sina nätverk, referens- och arbetsgrupper. Genom klara rutiner för informationsflödet mellan stat, kommun och landsting får kommunen bland annat information om det kompletterande stöd som SPSM och Hörselhabiliteringen kan ge.

För att utveckla informationsflödet har Hörsel-dövforum bildat ett nätverk för de samordnare som ansvarar för hörsel och dövfrågor i kommunerna. Tanken är att samverkan kring barn och elever med hörselnedsättning på så sätt ökar. I nätverket ingår 14 samordnare hittills. Samordnare är utsedda i 25 av länets 26 kommuner.

Ett nätverk med olika verksamhetschefer för hörselanpassade förskolor och skolor har startats. I nätverket ingår även länets chefer för råd och stöd vid SPSM, Hörselhabiliteringen, Teckenspråksutbildningen för föräldrar (TUFF) och Cochleaimplantat-sektionen. Nätverket fokuserar på samarbete kring gemensamma behov som fortbildning, nyheter kring utbildning, prognoser, framtidsfrågor och erfarenhetsutbyte.

Ytterligare ett nätverk finns för regionens hörselpedagoger och Hörselhabiliteringens specialpedagoger i Uppsala och Stockholms län. Nätverket erbjuder möjligheter till kunskaps- och erfarenhetsutbyte med inslag av kompetensutveckling.

Effektiv samordning kring gemensamma aktiviteter

Hörsel-dövforum har identifierat kurser och aktiviteter där samverkan sker eller bör utvecklas mellan olika parter. En arbetsgrupp finns som utvärderar och utvecklar aktiviteter där samverkan sker idag. Samverkan sker till exempel i föräldrainsformation inför skolval, kompetensutveckling för pedagoger och en Teknik och kommunikationsmessa. Arbetsgruppen lyfter nya behov av samverkan och de bevakar också om det uppstår nya behov av aktiviteter

Hörsel-dövforum har upprättat en struktur för samverkan och utarbetat en handlingsplan, uppföljningsmall och utvärdering för att underlätta arbetet för ansvar, uppdrag, dokumentation och utveckling. Dokumenten används vid varje samverkansaktivitet.

Referensgrupp viktig del i arbetet

Hörsel-dövforum har arbetat tillsammans med en referensgrupp där föräldrar till barn med hörselnedsättning med olika erfarenheter deltagit. Utifrån arbetet i referensgruppen har Hörsel-dövforum tagit fram förslag på områden som bör utvecklas för att stödet och informationsspridningen till föräldrarna ska bli bättre. Att utveckla Hörsel-dövforums webbplats är exempel på ett område.

Förslag på utvecklingsområden

Under Hörsel-dövforums fortsatta arbete 2011 kommer följande utvecklingsområden utan inbördes rangordning att prioriteras. Hörsel-dövforum avser:

- Utveckla samverkan med högskolorna för att trycka på behovet av en djupare utbildning med inriktning inom döv-hörselområdet för att säkerställa det framtida behovet av hörselpedagogisk kompetens i kommunerna.
- Utveckla samarbetet med kommunens samordnare för att bland annat kunna erbjuda kommunerna förslag på hur de kan bygga upp sin hörselpedagogiska kompetens och stärka rutinerna för informationsflödet.
- Utveckla samverkan kring stödet mot förskolan.
- Bilda en fokusgrupp där barn och elever med hörselnedsättning får uttrycka sina synpunkter om det stöd de behöver.
- Permanenta samarbetet mellan hörselverksamheterna i länet.
- Utveckla Hörsel-dövforums webbsida med information, rapporter, länkar

Andra frågor för framtiden

Andra frågor som Hörsel-dövforum ser som angelägna att forska mer kring i framtiden formuleras i följande frågeställningar.

- Vilket stöd får barn och elever i kommunala och fristående förskolor och skolor där hörselpedagog saknas?
- Vilka behov är det som styr det hörselpedagogiska stödet, vem avgör, och hur ser stödet ut?
- Hur upplever barnen och eleverna som går i kommunala och fristående förskolan och skolan själva sitt behov av stöd?
- Hur upplever pedagoger som möter elever med hörselnedsättning i kommunala och fristående förskolan och skolan att skolsituationen är för eleverna? Vilket stöd och kompetens behöver pedagogerna?